

Upřímnost a relativita v akci — II. celostátní supervizní konference ČIS „Supervize v sociálních službách“

Roman Hytych

Druhou celostátní supervizní konferenci s názvem „*Supervize v sociálních službách*“ zorganizoval Český Institut pro supervizi (ČIS) pod záštitou místopředsedy vlády a ministra práce a sociálních věcí RNDr. Petra Nečase a náměstka hejtmána Středočeského kraje Mgr. Josefa Vacka ve dnech od 29. 11. do 1. 12. 2007 v Kralupech nad Vltavou. Setkání bylo zároveň závěrečnou konferencí projektu „*Ověření modelu vzdělávání sociálních pracovníků Středočeského kraje formou supervize*“ CZ 04.1.03/2.1.15.2/0011 spolufinancovaného Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR. Tolik k institucionálnímu rámci setkání nejenom akreditovaných supervizorů či supervizorů ve výcviku, ale i zástupců státních institucí, kteří byli jak zadavateli, tak i příjemci supervize, či vysokoškolských studentů, z nichž někteří též přednesli své příspěvky.

Na počátek adventu se do příjemného Hotelu Sport dostavilo okolo čtyřiceti účastníků, převážně z Prahy a okolí. Jelikož jsem byl představen jako zástupce tisku, neudrželo se dlouho v tajnosti, že jsem z Brna a hned u první večeře jsem byl dotázán na svůj postoj k „Pražákům“. Nadpis použitý pro celou konferenci se hodí i k popisu této krátké sekvence — otevřenou otázku následovala otevřená odpověď, která otázku samotnou relativizovala a odpověď se stala tématem další zajímavé diskuse, jako tomu bylo i u většiny přednesených příspěvků (na vysvětlenou: ač se v Brně cítím doma, poněvadž nejsem rodák, nehraji tradiční Brněnsko–pražskou hru na vzájemné úsměvné rozdíly, a tématem diskuse u večeře se stala odlišnost světa evropské kultury a kultury jihovýchodní Asie, kde jsem delší dobu pobýval). Jak však vypadala upřímnost a relativita v praxi přednášek a nabídnutých workshopů?

První podvečer byl vyhrazen reflektování realizace projektu financovaného z ESF a hned mne zaujala značná otevřenost přednášejících (lektorů projektu), kteří neskrývali pochybnosti nad přínosem supervize pro sociální úřady ve středočeském kraji. Prezentace **J. Broží** se věnovala problematice procesu kontraktování, který se stal pravděpodobně jádrem pozdějším problematických situací, ke kterým se později z jiných úhlů pohledu vyjadřovali i ostatní lektori. Supervidovaní nemohli ovlivnit znění dohody a supervizi pak dlouhou dobu vnímali jako nástroj kontroly. **D. Dobiášová** dále pokračovala v odkrývání mohovrstevnatosti kontraktu, který ovlivňoval vytvářené vztahy mezi supervizorem a supervidovanými v atmosféře oddělení OSPOD a oddělení sociálních dávek, v nichž prezentovaný projekt probíhal. V podobném duchu pokračovaly příspěvky **D. Doležala** a **M. Stiburka**. Kontrapunkt učinil závěrečný příspěvek **J. Veltrubské** „*Hledání cest pro užitečnou supervizi*“ který vlil do začátku konference alespoň trochu naděje, že supervize si i v této oblasti své místo najde. Autorka sdílela své zkušenosti, že se díky dlouhodobé spolupráci překračující hodnocený projekt daří postupně vytvářet bezpečné prostředí, v němž jsou sociální pracovníce motivovány pracovat na zkvalitňování jimi poskytovaných služeb.

Po přestávce se k mikrofonu postavili zástupci příjemců a zadavatelů supervize, jako první **M. Vacková** vedoucí sociálního odboru v Kladně, a rázem jsem se ocitl v jiném světě. Je pravdou, že paní Vacková představovala příklad „osvíceného vedoucího“, který najde jak

potřebné finanční zdroje, tak dokáže motivovat své podřízené k účasti na supervizi již po čtyři roky, a přestože motivace podřízených zpočátku vyžadovala nátlak, v současnosti sociální pracovníce dobrovolně pracují pod supervizí a dále ji vyžadují. Krajský úřad v dalším příspěvku zastupovala **T. Vejtrubová**, která si počátky zavádění supervize v sociálních službách také pochvalovala. V následné diskuzi se jak lektoři projektu, tak přítomní příjemci a zadavatelé shodli na tom, že rozhodující roli v zavádění supervize hraje opravdu „osvícený vedoucí“, který dokáže před nadřízenými obhájit požadavek na supervizi (zajistí potřebné finance) a svým podřízeným dokáže supervizi nabídnout takovým způsobem, že jí porozumí ne jako nástroji kontroly, ale spíše podpory a seberozvoje. Konečnou tečku za čtvrtčním večerem učinil příspěvek **K. Krušínské**, která provedla anketu mezi příjemci supervize a již 75% návratnost dotazníků ukazuje, že v projektu nabídnutá supervize „zdarma“ sociální pracovníky nenechala chladnými. Výsledný obraz realizovaného projektu tedy nakonec vypadal nadějně, až možná překvapil i samotný tým lektorů, který projekt realizoval.

Následující den konference se již nedalo stihnout vše — paralelně vedle přednášek probíhaly workshopy (**M. Hajný, J. Šikl**, *Co se děje s klientem a kolegy po supervizi?*; **Z. Havrdová, J. Merhautová, A. Ekslerová**, *Za co je supervizor vlastně zodpovědný?*), z nichž díky organizátorům mohu nabídnout alespoň obrázky, jelikož jsem volil účast na přednáškách. Nelitoval jsem však. Hned úvodní přednes **V. Roubalové** o supervizi práce s uprchlíky, multikulturní ženské skupině a vyrovnávání s traumaty z válečných konfliktů zaujal případovým zpracováním a zaangažovaností autorky. Hlavním tématem přednášky byla otázka, do jaké míry může supervizor supervidovat práci na tématu, které se jej bytostně dotýká, ve kterém je osobně angažovaný. Druhým příspěvkem v pátečním dopoledni bylo zároveň druhé výzkumné sdělení. **A. Hanáková** v dotazníkovém šetření oslovila 446 vedoucích nejrůznějších organizací ve sféře sociální práce a souhrnně lze výsledky výzkumu představit následovně: supervize je považována za přínos, pomáhá zlepšit komunikaci, ventilovat katexované obsahy a zprostředkovává nadhled nad problémem. Největší překážky zavedení supervize jsou dvě: nalézt vhodného supervizora a přesvědčit supervidované o přínosu supervize. Po dopolední přestávce následoval příspěvek **M. Kinkory** o supervizi řízení, který nabízel devatero dobré praxe a pohled na aplikaci supervize v procesech řízení organizace. Těsně před obědem se pak vypralo „trochu špinavého prádla“ v rámci přednášky **M. Stiburka** o supervizní skupině ČIS, kdy se z publika ozvaly nesouhlasné hlasy bránící si svůj „akreditovaný píseček“ bálintovských skupin či akreditovaného výcviku supervize. ☺

Po příjemném obědě jsem si užil dvě vystoupení, kterými pro mne konference vyvrcholila. Nejprve koncert rozehrála dvojice **J. Broži** a **J. Šikla** reflektující výsek ze supervize týmu výchovného ústavu. Autoři strhli publikum svojí autentičností, která se ukázala být i klíčem při řešení zaseknutého procesu supervize, o kterém referovali. Klíčovým momentem, který ulevil supervizorům vězícím až po uši v záplavě vzteku a frustrace a zároveň přinesl nosné téma supervidovanému týmu v pro něj stravitelné formě, bylo přijetí autentického afektu a jeho propojení se zdánlivě nesmyslným tématem supervidovaných — „problém kouření klientů na záchodcích“. Hajzlů (rozuměj institutů pro kanalizování nahromaděných emocí) není nikdy dost, v čemž lze společně s autory příspěvku souhlasit, především pokud se jedná o represivní instituci, ve které se supervizoři pohybovali. Poté **M. Hajný** podal brilantní výkon

při rozbalování „batohu supervizora“, který si s sebou na supervizi přináší: začínalo to jeho balením, přípravou (vytváření trojstranného kontraktu, zjištěním vlastní kondice — zda mi umožňuje se vydat na výlet), opakovaným užíváním navigace (konkretizace nastavení supervidovaných, jejich zakázky, kterou opakovaně aktualizuje v procesu supervize), a mnoha jinými pomůckami a nástroji – hlavně nezapomenout na spacák (ponechat si volný prostor před a po supervizi pro sebe samého, aby proces supervize mohl vyrůst a doznít). Závěr pátečního večera obstaral **J. Kožnar** sdílením dojmů ze setkání Evropské asociace supervizorů, které vyznělo více než povzbudivě, nemáme se za co stydět!

Z noční produkce Vrchlabského dixielandu jsem si užil jen několik úvodních hodin, u snídaně jsem však zjistil, že nejstatečnější účastníci téměř nešli spát. Závěrečné sobotní dopoledne nabízelo dvě pracovní dílny. Zvolil jsem dílnu s názvem *Týmová supervize — pokračování příběhu* autorů **V. Čermákové** a **M. Kinkory** (dílnu **J. Novotného** a **D. Dobiášové**, *Role supervizora v různých vývojových fázích týmu* bohužel nedokumentuje ani fotografie), která se věnovala sdílení problematických zážitků z týmové supervize jak z pozice supervizora, tak z pozice supervidovaného. Přestože si supervize teprve pomalu získává své místo v oblasti sociálních služeb a mnohé oblasti stále zůstávají supervizí téměř či zcela nedotčeny (zdravotnictví, školství), konference přesvědčivě ukázala, že upřímnost supervizora si dokáže získat počáteční důvěru zadavatelů a příjemců supervize. Na druhou stranu se v průběhu konference ukázalo, že supervidorem vnímaný proces supervize je pouze jeho určitým výsekem, je relativní, a jeho doplnění ze strany zadavatelů a příjemců supervize je důležité, přinejmenším nabídnutím ocenění jeho často nesnadné práce.